

שיעור 9

מבוא לסיבוכיות זמן

9.1 הגדרה של סיבוכיות זמן

עד כה כל הבעיות החישוביות שעשכנו בהן הניחו שהמשאים שעומדים לרשות מכונת הטיורינג שפותרת אותן הם **בלתי מוגבלים**. כתע נ עבור לעסוק בשאלת מה קורה כאשר אנחנו מוגבלים חלק ממשאים אלו. יש סוגים רבים של ממשאים שנייתן לעסוק בהם, אבל שני הנפוצים ביותר בתיאוריה של מדעי המחשב הם

- **זמן חישוב**,

- **הזיכרון שנדרש לצורך החישוב**.

את מה בעיות שבוחן נתקלים:
 כשמעוניינים למדוד את צרכית המשאים הללו של אלגוריתם מסוים היא שלא ברור כיצד למדוד אותם.
 האם זמן חישוב נמדד בשניות?
 אם כן, כיצד ניתן לחשב את זמן החישוב עבור אלגוריתם נתון?
 האם علينا לקודד ולהריץ אותו על מחשב מסוים?

אבל במחשבים שונים האלגוריתם ירוץ זמן זנים שונים בשל

- **יעילות המעבד**,

- **אופטימיזציות שמתבצעות ברמת המעבד**,

- **אופטימיזציות בזמן הקומפליציה**,

וכיווץ בהן.

אפילו תנאים חיצוניים כמו החום בסביבת המעבד עשויים להשפיע על זמן הריצה. מכאן הרצון למצוא הגדרה **תיאורטיבית** של זמן ריצה, שאינה תלולה בחומרה זו או אחרת.

הערה 9.1

זמן הריצה של מ"ט M על קלט w , נמדד ביחס לגודל הקלט w , כלומר $(|w|) \cdot f$.

הגדרה 9.1 זמן הריצה של מכונת טיורינג

זמן הריצה של מ"ט M על קלט w היא פונקציה $f(|w|)$ השווה במספר הצעדים הנדרש בחישוב של M על w .

הגדרה 9.2 סיבוכיות זמן של בעיה/שפה

בהתנן קלט w באורך $|w| = n$. אומרים כי ניתן להכריעה שפה L בזמן $f(n)$ אם קיימת מ"ט M המכrijעה את L כך שלכל $w \in \Sigma^*$, זמן הריצה של M על w חסום ע"י $(|w|) \cdot f$.

דוגמה 9.1 סיבוכיות זמן של השפה של מחרוזות האוניריות

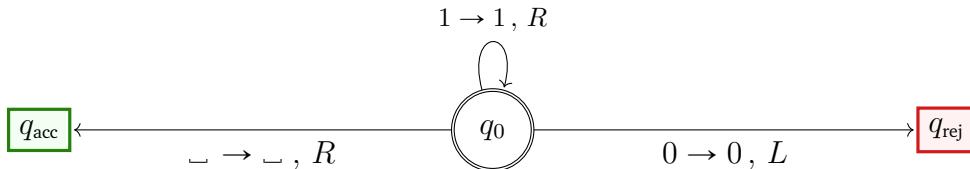
נתבונן על השפה של מחרוזות האוניריות הבאה:

$$L = \{1^n \mid n \geq 1\}.$$

נבנה מכונת טיורינג הבאה שמכריעת אותה:

$$M = (Q, q_0, \Sigma, \Gamma, \delta, q_{acc}, q_{rej})$$

כאשר $\Sigma = \{0, 1\}$ ו- $\Gamma = \{0, 1\}$. המ מצבים והמעברים מתוארים בהתרשים מצבים של מטפה:

בכדי לחשב את הסיבוכיות זמן של L בהתאם למוגנה בפסאודוקוד.

על כל קלט w : $M = M$

- (1) • אם המילה היא מילת הריקה תדחה.
- אחרת ממשיכה לשלב (2).
- (2) • אם התו הנקרא 0 תדחה.
- אחרת אם התו הנקרא הוא ⊢ מקבל.
- אחרת חוזרת לשלב (2).

כל שהקלט ארוך יותר, כך M תבצע צעדי חישוב נוספים יותר. בפרט המספר הצעדים המקסימלי הוא במקרה שבקלט w יש רק תווי 1 ולכן המ"ט תבצע $|w| = n$ צעדי חישוב. בכל מקרה אחר היא תבצע פחות מ- n צעדים.

$$\begin{aligned} &\Leftarrow \text{חסם העליון של מספר צעדי חישוב של } M \text{ על קלט } w \text{ הוא } n \text{ כאשר } |w| = n. \\ &\Leftarrow M \text{ עוצרת בזמן } (n) \\ &\Leftarrow L \text{ כריעה בזמן } (n).O \\ &\Leftarrow L \in TIME(n) \end{aligned}$$

באופן כללי, אם מכונה על קלט w מבצעת פחות מ- $|w|$ צעדי חישוב, המשמעות היא המכונה כלל לא קראה את כל הקלט, וזה אינו נדיר במיוחד (אם כי הוא בחילוט קיים). אם כן ברור שمدידות זמן חריצת היא תמיד **ביחס לאורך הקלט**.

דוגמה 9.2

בדוגמה זו נבנה מכונת טיורינג M עם סרט ייחיד שמכריעת את השפה $L = L$ ואז נחשב את הסיבוכיות זמן שלה.

בנייה המכונת טיורינג

"על קלט w : M

- (1) אם התו הנקרא הוא ⊢ מקבל.

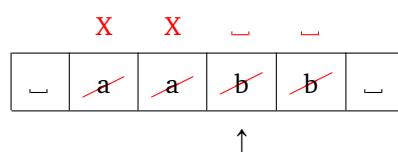
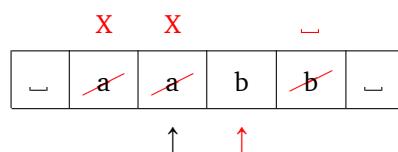
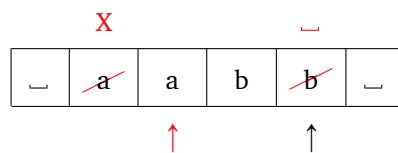
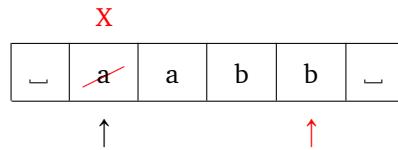
(2) אחרת אם הtau הנקרא הוא $M \Leftarrow b$ דוחה.

(3) אחרת מוחקמת את הtau הנקרא ע"י X .

(4) מזיהה את הראש ימינה עד הtau הראשון משמאלו ל- \sqsubset בקצבה הימין של הקלט.

- אם הtau הוא a או $M \Leftarrow X$ דוחה.

• אחרת מוחקמת את הtau הנקרא ע"י \sqsubset , מזיהה את הראש שמאלה עד הtau הראשון מימין ל- $\sqsubset X$ וחוזרת לשלב (1).

זמן הריצה

נסמן את אורך הקלט ב- $n = |w|$.

• M מבצעת $\left\lfloor \frac{n}{2} \right\rfloor$ איטרציות.

• בכל איטרציה M סורקת את הסרט פעמיים וזה עולה ($O(n)$ צעדים).

• לכן סה"כ הזמן הריצה של M חסום ע"י

$$\frac{n}{2} \cdot O(n) = O(n^2).$$

דוגמה 9.3

כעת נבנה מכונת טיורינג מרובת סרטים' M' שמכריעת השפה $L = \{a^n b^n \mid n \geq 0\}$ ונראה שהסיבוכיות זמן שונה מזו של המכונת טיורינג עם סרט יחיד שראינו בדוגמה הקודמת.

בנייה המכונה

:*w* על קלט" = *M'*

- .*O(n)* (1) מעתיקת את ה- b -ים לסרטט 2 (ותוך כדי לבדוק האם w מהצורה a^*b^*).

.*O(n)* (2) מזיהה את הראשים לתחילת הסרטים.

(3) אם שני הראשים מצביעים על $_ \Rightarrow$ מקבלת.

(4) אם אחד הראשים מצביע על $_ \text{ והשני לא} \Rightarrow$ לא.

(5) מזיהה את שהע הראשים ימינה וחוזרת לשלב (3).".

שלבים (3-5): *O(n)*

. $O(n)$: (3-5) שלבים

(1) סרט _____ a a b b _____

סרט (2) _____ b b _____

סיבוכיות זמן

. $n = |w|$ נסמן את אורך הקלט ב-

זמן הריצה של M' הוא $O(n)$

הגדלה TIME ($f(n)$) 9.3

נגדיר הקבוצת השפות $\text{TIME}(f(n))$ כך שלכל שפה $L \in \text{TIME}(f(n))$ קיימת מכונת טיריניג דטרמיניסטית שמכריעה את L בזמן לכל היותר $f(n)$, כאשר n הוא האורך של הקלט:

$$TIME(f(n)) = \{L \mid O(f(n)) \text{ זמני } L \text{ בזמנו } f(n)\}.$$

9.4 דוגמה

عبر השפה בדוגמה 9.2:

$$L \in \text{TIME} (n^2) .$$

9.5 דוגמה

عبرור השפה בדוגמה 9.3:

$$L \in TIME(n) .$$

9.6 דוגמה

הדגמה זו ראיינו בדוגמה 1.5. נבנה מכונת טיריניג M עם סרט ייחד שמכריעת את השפה $L = \{a^{2^n} \mid n \geq 0\}$ ואז נחשב את הסיבוכיות זמן שלה.

הרעין

המכונה תסrox את הסרט שלא משMAL לימין ובכל איטרציה תמתק חצי מה- a -ים שנשארו.

בנית המcona

" על קלט $w = M$

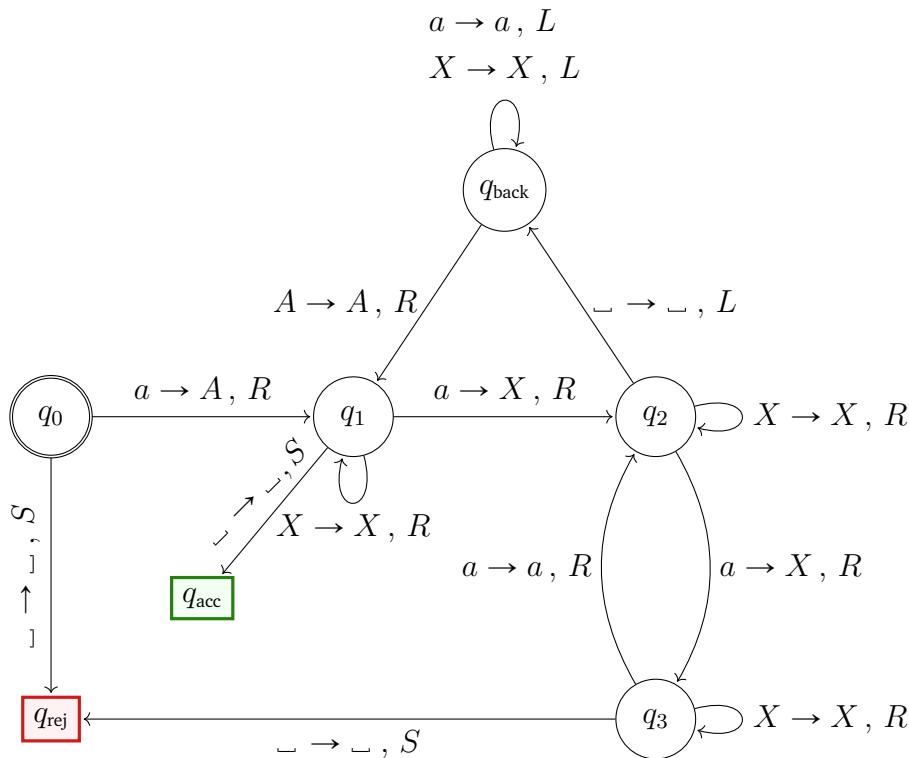
(1) אם התו הנكرة הוא $_ \Leftarrow \text{דוחה.}$

(2) אחרת מחליפה את ה- a הראשון ב- A (כדי לסמן את תחילת הסרט).

(3) סורקת את הסרט משמאלו לימין ומוחקמת כל a שני:

- אם הסרט מכיל a יחיד $\Leftarrow \text{מקבלת.}$
- אם הסרט מכיל מספר אי-זוגי של a -ים $\Leftarrow \text{דוחה.}$
- מזיהה את הראש שמאליה לתחילת הסרט וחוזרת לשלב (3)."

התרשימים מצבאים של המוכנה מתואר באירור למטה:

סיבוכיות זמן

- שלב (3) דורש n צעדים לכל היוטר.
- המוכנה חוזרת על שלב (3) לכל היוטר n פעמים.
- לפיכך הסיבוכיות זמן של השפה L היא $O(n^2)$. ככלומר:

$$L \in \text{TIME}(n^2)$$

דוגמה 9.7 חיסור בינארי

בדוגמה זו נבנה מכונת טירינג מ- 3 סרטים שמקבלת קלט שני מספרים שלמים x, y ($y > x$) בבסיס בינארי ומחשבת את החיסור $y - x$.

בנייה המכונה

" על קלט $\langle y, x \rangle$ כאשר y , x שלמים בסיסיים בינאריים ו- $y > x$:

1) רושמת את x ב סרט 1 ואת y ב הסרט 2 משמאלי לימי כך שהתאים עם הקצוות הימניות של x ו- y מושרים זה מתחת זהה. בתחילת הסרט 3 ריק.

2) מעמידה את ראש הסרטים 3, 2, 1 על התאים המושרים של הקצוות הימניות של הקלטים. בפרט, ראש הסרטים 1 ו- 2 נמצאים על הספרות הפחות משמעותית של x ו- y , וראש הסרט 3 נמצא בתא שמתוחם.

3) שלב זה מבצע חישור ללא חוב.

- אם $(\sigma_1, \sigma_2) = (_, _)$ אז M מקבלת.
- אם כתבת $(0, 0, 0)$, מזיהה את הראשים (L, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(1, 0, 1)$, מזיהה את הראשים (L, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(1, 1, 0)$, מזיהה את הראשים (L, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(_, 0, 0)$, מזיהה את הראשים (S, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(_, 1, 1)$, מזיהה את הראשים (S, L, L) ועוברת לשלב הבא.
- אם כתבת $(0, _, 0)$, מזיהה את הראשים (L, S, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(1, _, 1)$, מזיהה את הראשים (L, S, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(0, 1, 1)$, מזיהה את הראשים (L, L, L) ועוברת לשלב הבא.

4) שלב זה מבצע חישור כאשר קיים חוב.

- אם כתבת $(1, 0, 0)$, מזיהה את הראשים (L, L, L) ועוברת לשלב הקודם.
- אם כתבת $(0, 1, 1)$, מזיהה את הראשים (L, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(1, 1, 1)$, מזיהה את הראשים (L, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(0, 0, 1)$, מזיהה את הראשים (L, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(_, 0, 1)$, מזיהה את הראשים (S, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(_, 1, 0)$, מזיהה את הראשים (S, L, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(0, _, 1)$, מזיהה את הראשים (L, S, L) וחזרת לשלב זה.
- אם כתבת $(1, _, 1)$, מזיהה את הראשים (L, S, L) ועוברת לשלב זה.

" אם כתבת (L, S, L) מזיהה את הראשים (L, S, L) ועוברת לשלב הקודם."

סיבוכיות זמן

יהי $(|x|, |y| = n)$. המכונה M סורקת את השני הסרטים שבינם כתובים המספרים x ו- y במקביל, ותוך כדי רושמת את הפלט על סרט 3. לכן M מבצעת $(O(n))$ פעמים.

לכן הסיבוכיות זמן של M היא $O(n)$ (ליניארי).

דוגמה 9.8 האלגוריתם החילוק של אוקלידס

המשפט החילוק של אוקלידס אומר שבינתן שני מספרים שלמים y, x , איזי קיימים שלמים r, q כך ש

$$x = qy + r , \quad 0 \leq r < |y| .$$

במקרה הפרטי ש- $x < y < 0$ אז:

$$q = \left\lfloor \frac{x}{y} \right\rfloor , \quad r = x \bmod y .$$

קיים אלגוריתם שמקבל כקלט y, x ונותן כפלט q ו- r . האלגוריתם עובד לכל שלמים y, x (בלי קשר לסימן שלהם). אנחנו נסתכל על האלגוריתם במקרה הפרטי ש- $x < y < 0$, מתאים למטה.

בנייה האלגוריתם

:0 $< y < x$ שלמים בבסיס בינארי ו- $x < y < 0$ $= DIVISION$

$$\left. \begin{array}{l} q \leftarrow 0 \\ r \leftarrow x \end{array} \right\} \text{1) מתחילה.}$$

2) כל עוד ש- $r \geq y$

$$r \leftarrow r - y \quad \text{3}$$

$$q \leftarrow q + 1 \quad \text{4}$$

5) פלט: q, r .

סיבוכיות זמן

נסמן $| \langle x, y \rangle |$ אורך הקלט.

- מבצעת r איטרציות לכל היותר.
- $y < r$ לכן y הוא חסם עליון של המספר האיטרציות המקסימלי של $DIVISION$.
- לכן $DIVISION$ מבצע $O(n)$ איטרציות לכל היותר.
- בכל איטציה $DIVISION$ מבצע חיסור בינארי אשר (כפי שראינו בדוגמה 9.7) הוא $O(1)$.
- לכן הסיבוכיות זמן של $DIVISION$ היא $O(n^2)$.

9.2 יחס בין הסיבוכיות של מכונת טיורינג עם סרט יחיד ומכונת טיורינג מרובת סרטיים

משפט 9.1

לכל מכונת טיורינג מרובה סרטיים M הרצה בזמן $t(n)$ קיימת מכונת טיורינג סרט יחיד M' השකולה לו- ורצה בזמן $O(t^2(n))$.

הוכחה:

תהי M מכונת טיורינג כלשהי עם k סרטיים הרצה בזמן $O(t(n))$.

בניה מכונת טיורינג S עם סרט אחד שריצה בזמן $O(t^2(n))$.

- ראשית נרשות את התוכן של ה- k סרטים של M על הסרט היחיד של S .
- התכנים של הסרטים מופרדים על ידי תו '#' על הסרט היחיד.
- המיקומים של הראשים של כל הסרטים של M מסומנים על הסרט היחיד על ידי חצים.

להלן יש דוגמה לכך של מכונת טיורינג עם 3 סרטים:

המכונת טיורינג M

0	1	0	1	0	-	-
↑						

a	a	a	-	-	-	-
↑						

a	b	b	-	-	-	-
↑						

המכונת טיורינג S

#	0	1	0	1	0	#	a	a	a	a	#	a	b	#
			↑			↑					↑			

אפשר לסמלץ צעד חישוב אחד של M במכונת טיורינג S באופן הבא:

בנייה המכונה S

1) תילה S מתחילה את הסרט שלה בלבסוף את התכנים של ה- k סרטים על הסרט היחיד שלה, עם תו '#' להפריד בין סרטים שונים של M .

2) בוסף S רושמת תו '#' בקצת השמאלי כדי לסמן את התחלת הקלט ותו '#' בקצת הימין כדי לסמן את סוף הקלט.

3) ב כדי לסמלץ צעד חישוב אחד של M במכונת S , המכונה S سورקת את הסרט מ- '#' הראשון ל- '#' האחרון. בבדיקה זו זכרת את המיקומים של ה- k ראשים על פי התאים שמסומנים עם חצים, באמצעות k תא זכרון.

4) אחר כך S מבצעת סריקה שנייה של הסרט. בבדיקה זו, לפי הfonקציית המעברים של M , המכונה S מבצעת, לכל $1 \leq i \leq k$:

- כתיבה של הסימן החדש הסרט ה- i במקומות הנוכחי של הראש של סרט ה- i ,
- תזואה של הראש של סרט ה- i .

5) במצב שהראש של אחד הסרטים של M זו ימינה לטו רוח מצד ימין של סוף התוכן הסרט, אז S מוסיף משבצת עםתו רוח מצד שמאל של ה- '#' המפריד בין סרטים, ומיזיה את כל התאים שבצד ימין של התא המוסף של S מקום אחד ימינה.

סיבוכיות זמן של המכונה S

יהי n האורך של התוכן הכי ארוך מຕוך כל התכנים של ה- k סרטים של M .

- האורך של תוכן הסרט של S שווה לסכום הארכים של התכנים של ה- k סרטים של M .

• נתון שהזמן הריצה של M הוא $O(t(n))$.

\Leftarrow עוזה שימוש של M $O(t(n))$ תאים.

\Leftarrow אורך הסרט של S חסום מלמעלה ע"י $O(t(n))$.

\Leftarrow סריקה שלמה של התוכן הסרט של S מתבצעת ב- $O(t(n))$ צעדים.

\Leftarrow מכיוון שכל סריקה דורשת זמן $O(t(n))$ וכי לדמות צעד אחד של M , המכונה S מבצעת שתי סריקות, אז S לוקחת זמן $O(t(n))$ לבצע צעד חישוב אחד של M .

\Leftarrow הסביבות זמן של S היא:

$$O(t(n)) \cdot O(t(n)) = O(t^2(n))$$

■

9.3 יחס בין הסביבות של מכונת טיריניג דטרמיניסטיבית ומכונת טיריניג א"ד

משפט 9.2

לכל מכונת טיריניג א"ד N הריצה בזמן $f(n)$, קיימת מכונת טיריניג דטרמיניסטיבית D השקולה לו N ורצה בזמן $2^{f(n)}$.

הוכחה:

בhinתן מכונת טיריניג א"ד N הריצה בזמן $f(n)$ מכונת טיריניג דטרמיניסטיבית D באותו אופן כמו בהוכחת השקילות במשפט 4.1.

כלומר, בהינתן קלט w , D תסrox את עץ החישוב של N ו- w לרוחב ותקבל כל אחד החישובים של N המסתויים ב- q_{acc} .

בhinתן קלט w באורך n :

- כל מסלול בעץ החישוב של N על w חסום ע"י $f(n)$.
- מספר החישובים ש- D מבצעת חסום ע"י מספר הקודקודים בעץ החישוב של N ו- w .
- מכיוון שמספר הבנים של כל קודקוד בעץ החישוב חסום ע"י

$$C = 3|Q| \cdot |\Gamma|$$

מספר הקודקודים בעץ החישוב חסום ע"י

$$C^0 + C^2 + \dots + C^{f(n)} \leq C^{f(n)+1} = C \cdot C^{f(n)}.$$

ולכן זמן הריצה של D חסום ע"י

$$f(n) \cdot C \cdot C^{f(n)} \leq C^{f(n)} \cdot C^{f(n)} = C^{2f(n)} = (C^2)^{f(n)} = 2^{C' \cdot f(n)} = 2^{O(f(n))}.$$

נתיחה כאנ לשני החסמים הבאים:

- 1) חסם פולינומיAli הוא חסם מהצורה c^n עבור $0 < c < 1$ כלשהו.
- 2) חסם אקספוננציאלי הוא חסם מהצורה 2^{n^c} עבור $0 < c < 1$ כלשהו.

9.4 המחלקה P

הגדרה 9.4 בעיית הכרעה

בעיית הכרעה מוגדרת באופן הבא:

"בhinתן קלט כלשהו, האם הקלט מקיים תנאי מסוים "

דוגמה 9.9

בhinתן מספר n , האם n ראשוני?

כל בעיית הכרעה ניתן לתאר כשפה שוקלה:

$$L_{\text{prime}} = \{\langle n \rangle \mid n \text{ ראשוני}\}.$$

משפט 9.3

. שפה \equiv בעיית הכרעה

הגדרה 9.5 אלגוריתם זמן פולינומיAli

אומרים כי אלגוריתם A מכרייעת בעיה בזמן פולינומיAli אם קיים קבוע $c > 0$ כך שזמן הריצה של A על כל קלט w חסום ע"י $O(|w|^c)$.

משפט 9.4 התזה של צירץ' (Church Thesis)

אם קיים אלגוריתם המכרייע בעיה בזמן פולינומיAli, אז קיימת מכונת טיורינג דטרמיניסטיבית המכרייע את השפה השוקלה לבעיה זו בזמן פולינומיAli.

. מכונת טיורינג \equiv אלגוריתם מכרייע

הגדרה 9.6 המחלקה P

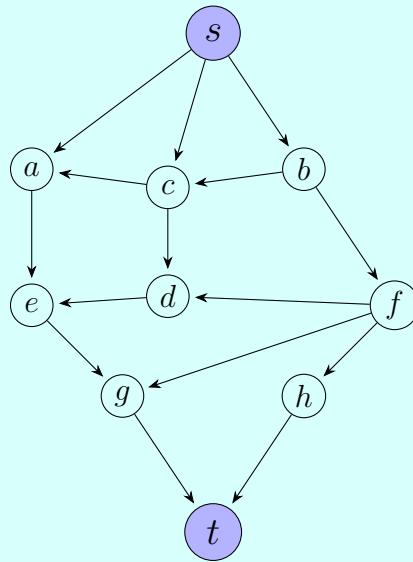
המחלקה P היא אוסף כל הבעיות (השפות) שקיימים עבורן אלגוריתם (מכונת טיורינג דטרמיניסטיבית) המכרייע אותן בזמן פולינומיAli.

דוגמה 9.10

$$L = \{a^n b^n \mid n \geq 0\} \in P.$$

9.5 בעיית PATH

הגדלה 9.7 בעיית המסלול בגרף מכובן

קלט: גראף מכובן $.s, t \in V$ ושני קודקודים $G = (V, E)$

פלט: האם קיים מסלול ב- G מ- s ל- t ?

$$PATH = \{\langle G, s, t \rangle \mid \text{קיים מסלול ב- } G \text{ מ- } s \text{ ל- } t\}$$

משפט 9.5

$$PATH \in P .$$

הוכחה: נבנה אלגוריתם A עבור הבעיה $.PATH$

: $\langle G, s, t \rangle = A$

(1) צובע את s .

(2) מבצע $|V| - 1$ פעמים:

- לכל צלע $(u, v) \in E$:
- * אם u צבוע \Leftarrow צבע את v .

- אם t צבוע \Leftarrow החזיר "כן".
- אחרת \Leftarrow החזיר "לא".

זמן ריצה של האלגוריתם הוא $O(|V| \cdot |E|)$ פולינומיAli במספר הקודקודים $|V|$.

האם זה פולינומיAli בגודל הקלט ?

איך נקבע את G ?

- נניח כי $n = |V|$ ו- $V = \{1, 2, 3, \dots, n\}$.
- נניח כי הצלעות נתונות ע"י מטריצה M בגודל $n \times n$ כך ש-

$$M_{ij} = \begin{cases} 1 & (i, j) \in E \\ 0 & (i, j) \notin E \end{cases}.$$

- נניח כי מספרים מקודדים מבוסיס בינארי.

- איז גודל הקידוד של G שווה $n^2 + n \log_2 n$, כלומר

$$|\langle G \rangle| = \Omega(|V|^2) \Rightarrow |V| = O(|\langle G \rangle|).$$

ולכן כל אלגוריתם הרץ בזמן פולינומיали במספר הקודוקודים $|V|$ ירוץ בזמן פולינומיAli בגודל הקידוד $|\langle G \rangle|$.
 ■
 ולכן A רץ בזמן פולינומיAli בגודל הקלט.

9.6 הביעית RELPRIME

הגדרה 9.8 מספרים זרים (Relatively prime)

אומרים כי שני מספרים שלמים y, x הם זרים אם המחלק המשותף הגדול ביותר, מסומן $\gcd(x, y)$, שווה 1.

הגדרה 9.9 ביעית RELPRIME

קלט: שני מספרים x ו- y .

פלט: האם x ו- y זרים?

$$\text{RELPRIME} = \{\langle x, y \rangle \mid \gcd(x, y) = 1\}.$$

אנחנו נוכיח כי ניתן להכrie את RELPRIME בזמן פולינומיAli, כלומר נוכיח $\text{RELPRIME} \in P$ במשפט 9.8 למטה. לפניכן נסביר את האלגוריתם של אוקלידס למציאת ה- \gcd של שני שלמים, ומトーז זה נוכל לחשב את הסיבוכיות זמן של RELPRIME . ראשית נזכיר משפט שלמדונו בקורסים קודמים:

משפט 9.6 המשפט של האלגוריתם של אוקלידס

אם x, y שלמים אז

$$\gcd(x, y) = \begin{cases} x & y = 0 \\ \gcd(y, x \bmod y) & y \neq 0 \end{cases}.$$

■ **הוכחה:** ההוכחה היא לא חלק של הקורס ומופיע בסעיף האחרון "הוכחות של משפטי שימושיים" בדף 108.

האלגוריתם של אוקלידס הוא אלגוריתם, שמקבל קלט שני מספרים y, x וpollט את $\gcd(x, y)$. הוא מתבסס על המשפט 9.6. האלגוריתם עצמו הוא כדלקמן:

x, y על קלט $= \text{EUCLID}$

(1) כל עוד $0 \neq y$:

$$x \leftarrow x \bmod y \quad (2)$$

$$\text{swap}(x, y) \quad (3)$$

(כלומר מחליפים בין x ו- y).

(4) מוחזירים את x .

לדוגמה:

$$\gcd(18, 32) = \gcd(32, 18) = \gcd(18, 14) = \gcd(14, 4) = \gcd(4, 2) = \gcd(2, 0) = 2 .$$

כדי להוכיח כי $\text{RELPRIME} \in P$ נצטרך למשפט עזר הבא:

משפט 9.7 (משפט עזר)

$$\text{אם } x \bmod y < \frac{x}{2} \text{ או } x > y$$

הוכחה: ההוכחה היא לא חלק של הקורס ומופיע בסעיף האחרון "הוכחות של משפטיים שימושיים" בדף 109.

משפט 9.8

$$\text{RELPRIME} \in P .$$

הוכחה:

בננה אלגוריתם A המכريع את RELPRIME בזמן פולינומילי. A היא השפה של הבעה שמקבלת כקלט שני מספרים שלמים y, x ומחזירה תשובה לשאלת, האם y, x זרים. כלומר:

$$\langle x, y \rangle \in \text{RELPRIME} \iff \gcd(x, y) = 1 .$$

לכן A משתמש באלגוריתם של אוקלידס $\text{EUCLID}(x, y)$ כדי לחשב

בנייה האלגוריתם A המכريع

"על קלט $\langle x, y \rangle$: A מרייצ' את EUCLID על x ו- y ."

- אם $\gcd(x, y) = 1$ מחזיר A $\text{EUCLID}(x, y)$ אז מקבל.

- אחרת A דוחה."

הוכחת הנכונות

הנכונות של A מנובעת ישיר מהנכונות של האלגוריתם האוקלידס, EUCLID .

סיבוכיות זמן

נראה כי A רץ בזמן פולינומילי בגודל הקלט $\langle x, y \rangle$.

- לפי משפט עזר 9.7: $x \bmod y < \frac{x}{2}$

• בכל איטרציה, בשלב (2) המשתנה x מקבל את הערך החדש $x \bmod y$

- לכן בכל איטרציה הערך החדש של x קטן ממש מהערך הקודם של x .

- לכן אחרי כל איטרציה, x קטן לפחות חצי.
- בשלב (3), A מחליף בין x ו- y , אז אחרי כל 2 איטרציות, גם x קטן לפחות חצי וגם y קטן לפחות חצי.
- לכן המספר המקסימלי של פעמים שאפשר לבצע שלבי (2) ו- (3) היא $\min(2 \lceil \log_2 x \rceil, 2 \lceil \log_2 y \rceil)$.
- לכן המספר המקסימלי של האיטרציות שEUCLID מבצע הוא $\lfloor m = \min(2 \lceil \log_2 x \rceil, 2 \lceil \log_2 y \rceil) \rfloor$.
- זה בדיק זמן הריצה של האלגוריתם A .

ולכן A רץ בזמן פולינומיAli בגודל הקלט.

ולכן

$$RELPRIME \in P.$$

9.7 *הוכחות של משפטי שימושים

משפט 9.9 המשפט של האלגוריתם של אוקלידס

אם x, y שלמים אז

$$\gcd(x, y) = \begin{cases} x & y = 0 \\ \gcd(y, x \bmod y) & y \neq 0 \end{cases}.$$

הוכחה: (להעשרה בלבד)

המטרה של ההוכחה זו היא רק להוסיף הבנה להוכחה של משפט 9.8 לסיבוכיות זמן של $RELPRIME$ למיטה. היא לא הוכחה שאתם תיבחנו עליה ואפשר לדלג עליה.
נניח אם משפט החלוק של אוקלידס, שאומר שאם x, y שלמים אז קיימים שלמים q ו- $r < 0$ כך ש:

$$x = qy + r = \left\lfloor \frac{x}{y} \right\rfloor y + (x \bmod y). \quad (1*)$$

נגיד $d \triangleq \gcd(x, y)$
מכיוון ש- d הוא מחלק משותף של x ו- y אז $x \mid d$ ו- $y \mid d$. לכן בזוכות משווה $(1*)$:

$$(d \mid x) \wedge (d \mid y) \xrightarrow{\text{משווה } (1*)} d \mid (x \bmod y)$$

וז"א $d \mid (x \bmod y)$ וגם $d \mid y$ בהכרח:

$$d \mid \gcd(y, x \bmod y). \quad (2*)$$

כעת נגדיר $\bar{d} \triangleq \gcd(y, y \bmod x)$
מכיוון ש- \bar{d} הוא מחלק משותף של y ו- $x \bmod y$ וגם $\bar{d} \mid y$ ו- $\bar{d} \mid x \bmod y$. לכן בזוכות משווה $(1*)$:

$$(\bar{d} \mid y) \wedge (\bar{d} \mid x \bmod y) \xrightarrow{\text{משווה } (1*)} \bar{d} \mid x$$

ז"א וגם $\bar{d} \mid y$ אז בהכרח:

$$\bar{d} \mid \gcd(x, y) . \quad (3*)$$

לסיכום, לפי משוואות (2*) ו-(3*):

$$d \mid \bar{d} \wedge \bar{d} \mid d .$$

מכיוון ש- $\gcd(x, y) = \gcd(y, x \bmod y)$, אז $d = \bar{d}$ כיון ש- $d, \bar{d} > 0$.

משפט 9.10 (משפט עזר)

$$\text{אם } x \bmod y < \frac{x}{2} \text{ או } x > y$$

הוכחה: יש שני מקרים:

$$y \leq \frac{x}{2} \quad (1)$$

$$y > \frac{x}{2} \quad (2)$$

נווכיח את הטענה עבור שני המקרים.

$$\text{מקרה 1: } y \leq \frac{x}{2}$$

לפי משפט החילוק של אוקלידס אם x, y שלמיםubeiros $y > x$ אז קיימים $r = q = \left\lfloor \frac{x}{y} \right\rfloor$ כך $0 \leq r < y$.

$$x = qy + r = \left\lfloor \frac{x}{y} \right\rfloor y + (x \bmod y) .$$

בפרט $x \bmod y < y \leq \frac{x}{2}$ לפיכך $y \leq \frac{x}{2}$ וגם $r < y$.

$$\text{מקרה 2: } y > \frac{x}{2}$$

לפי משפט החילוק של אוקלידס אם x, y שלמיםubeiros $y > x$ אז קיימים $r = q = \left\lfloor \frac{x}{y} \right\rfloor$ כך $0 \leq r < y$.

$$x = qy + r = \left\lfloor \frac{x}{y} \right\rfloor y + (x \bmod y) .$$

בפרט אם $q = \left\lfloor \frac{x}{y} \right\rfloor$ אז $x > y$ או $x < 2y$. מכיוון ש- $q < 2$. מכיוון ש- $x > y$ אז $x > 2y$. לכן $q = 1$.

$$x = qy + r = (1)(y) + ry + (x \bmod y) .$$

מכאן

$$x - y = x \bmod y .$$

cut נציב את ההנחה ההתחלתית $x - y < \frac{x}{2} \iff y > \frac{x}{2}$ ונקבל

$$x \bmod y < \frac{x}{2} .$$